

Н. П. Верхуша, канд. екон. наук, Національний банк України, м. Київ

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ БАНКІВ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ АДАПТИВНОЇ МОДЕЛІ

Кредитні операції є основним джерелом доходів для вітчизняних банків. На початок 2013 року частка кредитного портфеля в чистих активах банківської системи України становила 72,3 %. Їх висока дохідність супроводжується підвищеним ризиком, тому вони залишаються найбільш ризиковою складовою банківського бізнесу.

Позитивним явищем для банківської системи України є зменшення частки проблемних кредитів, значний обсяг яких був накопичений у період кризи 2009–2010 рр., до 8,9 % сукупного кредитного портфеля за станом на 01.01.2013. Незважаючи на цю позитивну тенденцію, кредитна якість значної частини позичальників, чиї кредити були пролонговані (або є на сьогодні простроченими), суттєво залежить від стану економіки країни, а також від ситуації на валютному ринку (за станом на 01.01.2013 кредити в іноземній валюті становлять майже 35 % кредитного портфеля юридичних осіб та 45 % кредитного портфеля фізичних осіб).

Отже, банки змушені постійно вдосконалювати стратегію і тактику своєї кредитної діяльності, а правильно обрана концепція управління кредитним ризиком дозволить їм вижити й розвиватися в обраному напрямку.

Досягнення цілей управління кредитним ризиком за відсутності коригування механізму управління ним можливе лише в короткостроковому періоді за умов невисокої складності, низьких рівнів рухливості та невизначеності зовнішнього середовища. В усіх інших випадках необхідним є внесення змін до складу та взаємозв'язків елементів механізму управління кредитним ризиком банку, при цьому внесені зміни повинні забезпечувати досягнення цілей управління кредитним ризиком.

Адаптивна модель механізму управління кредитним ризиком банку – це модель, яка забезпечує відповідні зміни в технології чи організації управління ним у разі зміни зовнішніх або внутрішніх факторів і включає розробку концепції адаптивного управління кредитним ризиком, кредитної політики та її реалізацію через систему методів управління кредитним ризиком банку (оцінку, аналіз, регулювання та контроль).

Адаптивна модель механізму управління кредитним ризиком функціонує на основі наступних принципів:

принцип необхідної різноманітності. Різноманітність механізму управління кредитним ризиком має бути не меншою, ніж різноманітність кредитного ризику як об'єкту управління;

принцип системності. Застосування даного принципу передбачає розгляд механізму управління кредитним ризиком як системи, визначення його структури та функцій, взаємозв'язків між елементами механізму та з зовнішнім середовищем;

принцип дуального управління. Управлінські впливи мають двоїтий характер. З одного боку, вони повинні змінювати керовані параметри кредитного ризику таким чином, щоб досягти цілей управління ним у плановому періоді, з іншого – слугують для його оцінки, аналізу та прогнозування з метою визначення його бажаного та можливого стану в майбутньому для наступних управлінських впливів;

принцип гнучкості, що передбачає використання в механізмі управління кредитним ризиком методів і моделей, що надають можливість прогнозувати стан зовнішнього середовища та внутрішніх умов функціонування банку, а також визначати адекватні управлінські впливи;

принцип зворотного зв'язку, за допомогою якого визначаються характеристики кредитного ризику та можливі управлінські впливи.